

AUTORITÁŘSKÝ ANTI- -ANTISEMITISMUS

Zora Hesová

Jak to, že Gaza není velkým evropským tématem podobně jako Ukrajina, dříve i Bosna a zpočátku také Sýrie? Jak to, že v době, kdy Mezinárodní soud řeší pravděpodobnou probíhající genocidu v zemi, chybí základní sdílený jazyk, který by násilí pojmenoval a požadoval nápravu? Může za nemožnost mluvit o násilí v Gaze morální panika kolem takzvaného anti-antisemitismu, jak to v nově i česky vydané knize popisuje italská badatelka Donatella della Porta? Nad projevy, příčinami i následky anti-antisemitismu přemýšlí islamoložka a politoložka Zora Hesová.

Země, které stavěly svou image na ochraně lidské důstojnosti a mezinárodního práva a které se zcela pochopitelně postavily za civilní oběti 7. října 2023, v případě Palestinců zůstávají nečinné. Protesty vyjadřující solidaritu s osudem Gazanů proběhly po celé Evropě, všude se však setkaly s různou mírou umlčování a represe. Nejnapadnějším příkladem je Německo, kde dochází k omezování nejen demonstrací, ale i kritiky vůbec. Artikulace politického rozměru násilného vztahu mezi Izraelem a Palestinci se setkává s plošným podezřením a delegitimizací ještě dříve, než se začne diskutovat o jejich oprávněnosti.

Tragédie Palestinců je dnes umocněna zejména silně omezenými možnostmi postup Izraele veřejně kritizovat a politicky na něj odpovídat. Základní závazek Evropské unie, ono *nikdy více* genocidě, dehumanizaci a masovému násilí, najednou neplatí. Neplatí v případě bývalé oběti evropského nacionalismu, či v případě muslimů, stigmatizovaných jako teroristé? Anebo je to složitější?

Této otázce se věnuje dnes už řada evropských publikací, mezi nimi například text Erica Fassina „Bída antiintelektualismu“, věnovaný represím na univerzitách. V češtině právě vychází překlad textu Donately della Porta, nazvaný *Morální panika a represe. Zneužívání boje proti antisemitismu v Německu*, doplněný českým doslovem. Della Porta, profesorka politické sociologie na Scuola Normale Superiore ve Florencii, se dlouhodobě zabývá protestními hnutími. V knize popisuje a vysvětluje pět příkladů omezování kritického projevu prominentních osobností v Německu v loňském roce. Konstatuje proces vzniku, šíření a administrativního

↑ Demonstrace proti izraelským zásahům v Gaze

upevňování takzvané morální paniky, která paušálně stigmatizuje projevy kritiky izraelské vlády jako antisemitské a umožňuje ospravedlňovat a stupňovat byrokratické represe.

Tématem její analýzy, a také této mé úvahy, je takzvaný *anti-antisemitismus*, tedy ne antisemitismus samotný. Anti-antisemitismus označuje tendenci používat legitimní boj proti antisemitismu k účelům, jako je rozšiřování represivního aparátu a prosazování identitární politiky, a to na základě delegitimizace určitých politických postojů jako antisemitských.

NĚMECKÁ TABU

Německo bylo pro mě vždy zemí v mnoha ohledech příkladnou. Dotáhlo svůj proces vyrovnání se s nacistickou minulostí (*Vergangheitsbewältigung*) jako jediné velmi úspěšně do konce skrze plošné a seriózní politické vzdělávání a systematickou práci s extremismem. Od konce devadesátých let, kdy jsem žila v Berlíně, se aktivně vyrovnávalo i s neznalostí, rasismem a nadřazeností vůči přistěhovalcům. Byli to akademici na univerzitách, kde jsem studovala, kteří vedli antropologické studie islámu a přistěhovalectví a umožnili politikům uznat muslimy za „součást Německa“. Začal proces komplikované, rozporuplné, ale reálné integrace

muslimských Němců, který umožnily nejprve migrantské spolky, sociální služby, akademie a pak i státní politika. Souvisí s tím i feminismus, který má v Německu hluboké kořeny. Po roce 2000, kdy byl německým bulvárním deníkem *Bild* vyoutován starosta Berlína, se různorodost a respekt k odlišnosti — vztahové, náboženské, etnické — staly základem běžné německé interakce a předmětem hrdosti právě Berlína. Nikde v okolí Česka jste nemohli trávit čas s tolika německými Turky, Araby, ale i s velkou izraelskou komunitou a vůbec lidmi různých trajektorií jako právě v Berlíně. Akademické a občanské instituce doháněly velké evropské koloniální metropole v inovativní práci na různých blízkovýchodních tématech: od islamologie přes kulturu a média po vzdělávání. Nejprekvapivější byla široká, třebaže ne bezvýhradná, solidarita s uprchlíky v letech 2015 a 2016. Tlak na to, aby se věci děly „správně“, tedy s respektem k odlišnosti, se vystupňoval až do jakési spontánní, ale nezpochybnitelné celospolečenské směrnice právě během takzvané migrační krize. Rasismus, sexismus jsou tabu, jde o lidi — „Menschen“!

To, že Německo už není tou zemí z vtipného klipu Jakuba Böhmermanna „Achtung! Germans on the rise“ a že se vše začalo postupně měnit, pozoruji už nějakou dobu. Ale policejní represe proti propalestinským hlasům pro mě představovaly šok. V dubnu 2024 byl policií nečekaně ukončen a vyklizen takzvaný Palästina Kongress hodinu po svém začátku. V květnu byl policií násilně vyklizen protest na „mojí“ Freie Universität v Berlíně. A totéž se ještě jednou opakovalo na podzim tam a pak také na Humboldt. Množily se zprávy o cancellingu (rušení), paradoxně vůči německým židovským hlasům, a o zavírání inovativních migrantských center jako Oyoun, která najednou přišla o finanční podporu. Zvláště zážející byly obrazy z brutálně rozháněných nenásilných demonstrací: opakovaně vidět anonymní ozbrojené německé těžko-oděnce, jak rozhánějí protestanty slzným plynem, zakleávají je a používají násilné grify na mladé i staré, odtahují a zatýkají muže i ženy, vyvolalo řadu do té doby těžko představitelných reminiscencí. Těžké zásahy se dříve — jako sport — odehrávaly opakovaně jen v noci 1. května. Anebo ve Francii. V Berlíně všechny demonstrace policie vždy doprovázela. Jenže teď viditelně prolomila tabu, a to s širokou politickou podporou.

Ten rok jsem se po delší době do Berlína vydala nahlédnout za oponu liberální coolness multikulti Německa. Dozvěděla jsem se, že demonstrace povolovány jsou, ale s téměř nesplnitelnými a manipulujícími podmínkami: nesmí se na nich promlouvat cizími jazyky, tedy arabsky a hebrejsky (sic!), zakázána jsou určitá hesla a symboly. Jakmile účastníci tyto restriktivní podmínky nesplní, policie přistoupí k násilnému rozprášení. Podivným oficiálním důvodem je potenciální emocionalita blízkovýchodních demonstrantů. Především jde ale právě o apriorní směřování kritiky izraelské politiky s antisemitismem.

Netýká se to přitom jen demonstrací: internalizovaná obava z antisemitismu omezuje i veřejné a neveřejné konverzace. Mnoho lidí se ke Gaze a protestům nevyjadřuje. Když se doptám místních, většinou dostanu odpověď, že v osobní kritice Izraele riskují antisemitský podtón, o účasti v propalestinských demonstracích nemluvě. Z některých v diskomfortu formulovaných odpovědích cítím hlubokou a upřímnou hrůzu z antisemitismu minulosti i z jeho současných projevů, například na krajní pravici. Z jiných zase široce sdílený postoj, že Izrael, Gaza a demonstrace jsou tabu a že se o nich prostě nemluví.

V německém akademickém prostředí existuje i celá škála hlasů, jež usilují o respektující, racionální a opatrné hodnocení situace

v Gaze a vyhýbání se předsudkům. Tyto hlasy jsou často velmi kritické vůči německé kultuře paměti: vztahu k vlastní minulosti, ale i k mainstreamizaci krajně pravicové politiky skrze centristické strany. Nedostávají prostor na hlavní stagi, pořád ale vytvářejí v Německu neporovnatelně kritičtější a komplexnější diskusi na toto téma, než jakou vedeme v Česku.

MORÁLNÍ PANIKA A ZNEUŽÍVÁNÍ ANTISEMITISMU

Donatella della Porta, která mnohé z těchto kritických hlasů cituje, rozebírá ono tabu jako morální paniku, v tomto německém případě paušální odsuzování antisionismu jako antisemitismu. Morální panika označuje všudypřítomný a přehnaný strach z toho, že nějaká zlá síla útočí na kulturu nebo blahobyt společnosti. Takzvanými podnikateli v morální panice, tedy médii a politiky, jsou za hrozbu označovány určité, většinou v nějakém smyslu okrajové skupiny lidí. Vzniklá panika potom usnadňuje přijímat rychlé politicko-právní změny a zvyšovat moc a kontrolu těch, kteří ji vyvolávají.

„Antisemitismem“ oficiálně rozumíme různé akty diskriminace: předsudky, nepřátelství nebo násilí vůči Židům jako Židům. Je to termín, který je jako ostatní rasismy založen na zobecňujícím připisování negativních rysů lidem označeným za Židy, často postavený na specifických konspiračních teoriích a hluboce zakořeněných negativních stereotypech. Takzvaná Jeruzalémská deklarace z roku 2021 identifikuje jako antisemitské i kolektivní připisování viny, zodpovědnosti či očekávání ve vztahu k Židům a Izraelcům.

Antisionismus je, stejně jako sionismus, mnohoznačný. Používá se pro různé ideologické postoje: počínaje označením nesouhlasu s politikou státu Izrael přes principiální opozici vůči

různým aspektům sionismu jako nacionalismu (například etno-politické dominanci Izraelců na okupovaných územích Palestiny) až po radikální delegitimizaci státu Izrael. Antisionisté jsou různí, od krajní pravice jako Kukluxklan nebo části německé AfD přes antisionistické ultraortodoxní Židy po liberální kritiky židovského suprematismu, židovské i nežidovské.

Některé antisionistické postoje jsou legitimní součástí politické debaty, některé jsou naopak nepřijatelné. Dělicí linie mezi antisemitismem a antisionismem je nejednoznačná, kontextuální a silně politizovaná (existují antisionističtí Židé jako Noam Chomsky a bílí sionističtí antisemité jako Robert Spencer). Argument Della Porta se týká jednoho konkrétního ideologického postoje, jehož projevem je nekompromisní odsudek jakéhokoli nesouhlasu s politikou izraelské vlády, který je rovnou označen za antisionismus a jako takový paušálně zahrnut pod antisemitismus.

Německá vláda a policie používá pracovní definici antisemitismu Mezinárodní aliance pro připomínání holokaustu (takzvaná definice IHRA z roku 2016), jež mezi příklady antisemitismu uvádí právě „útoky na stát Izrael, chápaný jako židovská komunita“. IHRA specifikuje, že „kritiku Izraele podobnou té, která je namířena proti jakékoli jiné zemi, však nelze považovat za antisemitismus“, čímž cílí proti případům obsesivní či nevyvážené kritiky Izraele. Tato specifikace však zůstává natolik nejednoznačná, že v zásadě umožňuje delegitimizovat jakoukoli kritiku Izraele. V deklaraci Bundestagu, který se v roce 2018 k této definici právně nezávazně přihlásil, navíc tato specifikace chybí: policie a úřady tedy neposuzují, zda je určitý projev kritiky Izraele legitimní, či nikoli. A mají tak právní základ pro praxi, která ji potlačuje preventivně a paušálně.

Právě v Německu se v posledních letech stalo běžné, že kritické hlasy byly předem umlčovány jako antisemitské. Della Porta v textu popisuje několik prominentních případů: zrušení zvané profesury newyorské politoložky Nancy Fraser, propuštění antropologa Ghassana Hageho z významné německé akademické instituce, neudělení ceny britskému umělci Jamesi Bridleovi či nepředání ceny Mashe Ghessen a backlash proti autorům filmu *No Other Land* na Berlinale 2024. Masha Ghessen přirovnala Gazu v prosinci 2023 ke ghettu, Ghassan Hage psal o rasismu, nelidství a koncentračním táboře, Nancy Fraser podepsala dopis akademiků nazvaný „Philosophy for Palestine“ a James Bridle zase dopis, v němž tisíce autorů odmítají pracovat s izraelskými kulturními institucemi, které se nestaví proti drtivému útlaku Palestinců. Ve zmíněných případech bylo rušení kvůli kritice izraelské politiky vedeno oním kolektivním reflexem „to se neříká“ a ospravedlněno právě podezřením z antisemitismu na základě jeho definice IHRA.

Della Porta chápe plošně, institucionalizované a do velké míry mechanické podezírání z antisemitismu jako důsledek morální paniky: přehnané a manipulativní představy, že nějaká skupina lidí má antisemitské tendence a že je nutné ji omezovat — ne argumenty či texty, ale rovnou rušením bez diskuse a radikální represí.

Texty, které zmínění autoři napsali či podepsali, jsou možná kritické, ale nejsou antisemitské. Přehnaná reakce se týká i oněch rozprašovaných demonstrací. Přes několik případů pochybných nebo reálných antisemitských sloganů, které mohly být stíhány individuálně, nelze říct, že by demonstrace byly vedeny antisemitismem. Nehledě na to, že vysoký počet demonstrujících byli izraelští občané. Francouzsko-izraelský akademik Elad Lapidot, mimo jiné překladatel Heideggera do hebrejštiny a autor filozofické kritiky anti-antisemitismu, například tvrdí, že se nikde v Berlíně necítí tak bezpečně jako na propalestinských demonstracích.

Nicméně nelze rozporovat, že počet antisemitských a antiizraelských vyjádření, online postů, graffiti po 7. říjnu 2023 v Německu výrazně vzrostl. A to včetně fyzických napadení lidí, vnímaných jako spojených s Izraelem. Nárůst předsudečného jednání a násilí je ale delšího data a průběžný: už před 7. říjnem mělo Německo dramatický problém s antisemitismem, jehož jedním ze symbolů byl útok na synagogu v Halle v roce 2019. Roste i krajně pravicové násilí, které má téměř každý rok smrtelné oběti, jakož i krajně pravicová bagatelizace nacismu. Nárůst antisemitismu tedy s propalestinskými demonstracemi nesouvisí.

V říjnu 2024 vydala Univerzita v Mannheimu studii „Jak funguje Německo? Antisemitismus, antisionismus a propalestinské postoje v Německu“. Ukazuje, že v Německu takzvané tradičně antisemitské postoje přetrvávají: osm až třináct procent dotázaných souhlasí s protizidovskými stereotypy. Tito lidé jsou nejčastěji starší šedesáti pěti let a málo vzdělaní. Co se týká antisemitismu a antisionismu, studie zkoumala propalestinsky nastavené respondenty. Zjistila silnou kritiku Izraele, ale také absenci tradičních stereotypů, což vysvětluje univerzalistickou motivací politické kritiky. Autoři píší: „V celé německé populaci jsou propalestinské postoje do značné míry prosté tradičního antisemitismu. A i když radikální skupiny aktivistů přitahují pozornost antisemitskými slogany, nelze to zobecnit na levicové akademické prostředí jako celek.“

Jak je tedy možné, že je tato morální panika tak silná, když je nepodložená? Odpovědi je třeba hledat ve dvou rovinách: ve specificky německé zkušenosti s antisemitismem a v obecné tendenci k autokratizaci.

NĚMECKÝ KATECHISMUS

Podobně jako jiné společnosti včetně té naší, i Německo vnímá současnou eskalaci izraelsko-palestinského konfliktu skrze optiku vlastní minulosti. Tam patří právě role holokaustu v německé identitě. Proto je, jak píše sociolog Peter Ullrich, spor o kritiku Izraele takzvaný konflikt o konflikt: skrze vztah k Izraeli se vyjednává měnící se vztah k vlastní minulosti. Svou studii, založenou na konceptu morální paniky, proto Della Porta také neotevívá událostmi ze 7. října 2023, ale rokem 2020.

Tehdy se naplno uplatňuje podezření kolem takzvaného nového antisemitismu, který pod antisemitismus zahrnuje i politické postoje vůči izraelskému státu nebo vládě. Německá vláda, Bundestag a spolkové země přijaly mezi roky 2017 a 2019 jako právně nezávaznou definici antisemitismu výše zmíněnou, problematičtější definici IHRA. Už v roce 2020 se na jejím základě rozpoutaly první rušení a kontroverze. Kamerunskému filozofovi a globálnímu teoretiku postkolonialismu Achillu Mbembemu byla zrušena přednáška a on sám byl obviněn z toho, že relativizuje holokaust optikou kolonialismu, když přirovnává Izrael k jihoafrickému apartheidu. Ředitel Židovského muzea v Berlíně Peter Schäfer byl nucen rezignovat kvůli výstavě o Jeruzalémě, zahrnující i palestinskou perspektivu a kvůli nedostatečné distanci muzea od hnutí BDS.

Kolem Mbembeho názorů se rozvířila debata v novinách, které se dnes říká druhý spor historiků. V tom prvním, jenž proběhl v osmdesátých letech, Jürgen Habermas prosadil proti pokusu o konzervativní revizi nacismu jako reakci na bolševismus představa o naprosté jedinečnosti holokaustu a nutnosti postnárodní evropské cesty pro Německo. V Mbembeho, tj. onom druhém sporu, šlo o kritiku bagatelizované formy tohoto přesvědčení, které se mezitím podle australského historika Dirka Mosese upevnilo

v soustavě nedotknutelných dogmat. Podle takzvaného německého katechismu, jak je Moses nazývá, nelze srovnávat holokaust s žádnou jinou genocidou, ani antisemitismem s jinými rasismy. Holokaust má představovat civilizační zlom v základech národa, a Německo má proto mít neoddiskutovatelnou roli v obraně Židů a loajalitu k Izraeli. Antisemitismus je nakonec zcela ztotožněn s antisemitismem. Právě Mbembe — ale i mnozí další — naopak zasadil holokaust do širších spojitostí koloniálního násilí, například německé genocidy Hererů a Namů. A také Schäfer chápal boj proti antisemitismu jako zavazující k boji i proti jiným rasismům a nespravedlnostem, včetně těch probíhajících v samotném Izraeli. Tím se také oba měli provinít proti IHRA definici. A navíc Mbembe proti oněm dogmatům německého katechismu.

Proč by ale německý stát měl trvat na jedinečnosti německé viny? Právě tuto jedinečnou vinu za genocidu evropských Židů a snahu ji odčinit přijal německý stát po roce 1945 jako základ své novodobé identity. A ona už jako odčiněná platí. Důkazem jsou blízké vztahy s Izraelem a rostoucí židovská komunita v Německu. Nástrojem těchto „dějin německé spásy“ je právě celostátní byrokratický aparát „pro židovský život a boj proti antisemitismu“ a spojení německé státní rezony s ochranou Izraele, jak ji formulovala Angela Merkel v roce 2008. Jenže tato zodpovědnost za holokaust, jak se v roce 2023 ukázalo, není univerzalistická, nezohledňuje jiné možné genocidy a jimi ohrožené národy, například Palestince.

Proti bourání tabu týkajících se německé paměti a identity, kterého se mimochodem explicitně dotkla výše zmíněná Masha Ghessen, ale také třeba současná myslitelka Susan Neiman a další židovští intelektuálové, se vznesla velmi silná vlna odporu v odborné i širší veřejnosti. Síla kontroverze totiž odráží i změny ve společenském složení a zásadní dilemata, které z nich plynou pro národní identitu: lze donekonečna stavět národní identitu na jednom základě? A na čem tedy, pokud odpověď zní „ne“? Mají se i děti migrantů učit o tom, že nesou zodpovědnost za holokaust, a internalizovat rodičovskou vinu, jak to rozebírá Esra Özyürek? Nebo by se měla kultura paměti zásadním způsobem proměnit?

AUTORITÁŘSKÝ ANTI-ANTISEMITISMUS

Vztah k Izraeli a antisemitismus jsou pro Německo komplexní a mnohvrstevnaté otázky, jejichž politický kontext lze v krátkém eseji jen načrtnout. Anti-antisemitismus je na druhou stranu pojem pro velmi konkrétní současnou právní a správní politiku, která, jak ukazuje Della Porta, legitimní obavy z antisemitismu zveličuje a zneužívá. Obecně je takzvaný anti-antisemitismus, jak píše německá historička Aleida Asmann, „nástrojem politické intervence a represe, zatímco pozornost je odváděna od stále radikálnějších pravicových a rasistických aktivit v této zemi“. Německou situaci popisuje právnička Nahed Samour v rozhovoru pro Amnesty International: „Každý, kdo vyjde v Německu do ulic, aby projevil solidaritu s Palestinou, musí počítat s represí [...] oficiálně jde o bezpečnost a prevenci antisemitických incidentů.“

Zatím jen málo případů údajných projevů antisemitismu bylo souzeno: jeden demonstrant byl v roce 2024 v Berlíně odsouzen k peněžitému trestu za heslo „From the river to the sea Palestine will be free“, které bylo definováno jako podpora Hamásu. Soud v Mannheimu přitom v podobném případě rozhodl opačně. V roce 2025 soud v Berlíně zprostil obžaloby jinou demonstrující, obviněnou za téže heslo. Celá řada demonstrantů ale zase byla odsouzena za násilný odpor vůči policii. V kritice Izraele zkrátka panuje právní nejistota: i za slogan „Zastavte genocidu“ byli demonstranti podle

**Zora Hesová (nar. 1974) je česká politoložka a islamo-
ložka, působící na Ústavu politologie Filozofické fakulty
Univerzity Karlovy a na Oddělení politické filosofie
a výzkumu globalizace ve Filosofickém ústavu Akademie
věd České republiky, kde se zaměřuje na současný islám
v Evropě a ideologické spory v politice. Je absolventkou
bakalářského studia politologie na Sciences Po v Toulouse
a magisterského studia filosofie a islamologie na Freie
Universität v Berlíně. Doktorát v islámské filosofii získala
na Univerzitě v Sarajevu. V roce 2021 vydala s kolegy knihu
Central European Culture Wars. Beyond Post-Communism
and Populism.**

Nahed Samour v Berlíně obžalování; v Kolíně demonstraci s tímto názvem policie zakázala, soud ale zákaz zrušil. Mnoho případů stále běží a žádný se zatím nedostal k federálnímu soudu, který by policejní praxi usměrnil. Přesto se tato podezření stala důvodem výrazné násilných represí ze strany státu, a to v míře, která by byla dříve legitimní pouze v případech jednání reálně ohrožujícího životy, jako byly násilné pravicové demonstrace.

Bezprecedentní postup proti demonstrantům je třeba chápat v kontextu širšího posunu ke státnímu autoritářství. Peter Ullrich, berlínský sociolog zabývající se antisemitismem, tvrdí, že tento „vývoj staví především na dalších neliberálních tendencích, zakotvuje se v autoritářském obratu a posiluje ho, byť částečně neúmyslně. Proto pro charakterizaci této tendence hovořím o autoritářském anti-antisemitismu“.

Morální panika kolem politických postojů dotýkajících se hlavního německého tabu se totiž propojila s tendencí vlastní neliberální politiky od Orbána po Trumpa, a tou je uplatňovat jednoduchou identitární optiku na principiální a materiální problémy. V této optice je například migrace ohrožením ne proto, že ji stát nezvládá řídit, ale protože je „islámská“. Potom už není třeba hledat komplexní řešení na úrovni Evropské unie, stačí zavést represe proti viditelně odlišným migrantům. Antisemitismus je pak ohrožujícím ne proto, že přes všechno vzdělávací úsilí německého státu sílí násilná i parlamentní krajní pravice, která odmítá dále nést vinu za nacismus, ale proto, že jej dovázejí „migranti“. I otevřenější debata o německé zodpovědnosti v sociální politice si tak vystačí s jednoduchým řešením: obvinít migranty.

Autoritářský anti-antisemitismus má dvojitý dopad: represivní a stigmatizující. Zatímco je jisté možné vyjadřovat opatrnou kritiku izraelského postupu v médiích, kritický postoj vyjádřený radikálně (například zmíněným srovnáním války v Gaze s likvidací ghetta) nebo etnický (na ulicích migrantských čtvrtí) je vystaven represím nebo přinejmenším sankcím. Takzvaný *chilling effect* administrativní nedůvěry působí jako účinné zastrašení a vykazuje kritické hlasy z centra veřejného prostoru. A jsou to právě tyto systematické a paušální sankce, které mediálně spojují podezření z antisemitismu s levicí a s migranty z Blízkého východu, kam například v Berlíně

spadají i kritičtí Izraelci podle logiky: *Kdyby nebylo to podezření tak vážné, přece by proti nim policie nešla v plné polní!* Represe právě lidí s blízkovýchodním původem, ať už demonstrantů, nebo akademiků, posilují dojem onoho importovaného antisemitismu a argument takzvaného nového, tedy politického antisemitismu.

Autoritářský anti-antisemitismus a s ním spojený pojem takzvaného nového antisemitismu má zásadní nedostatek: deklarovaným cílům — potírání antisemitismu a bezpečí židovských spoluobčanů — neodpovídají prostředky. Pokud jsou některé aspekty kritiky izraelské politiky vnímány jako problematické, je třeba je otevřeně pojmenovat, ale také uzнат ty oprávněné, jak to dělá například projekt Zeit zu reden v berlínském centru Spore. Jenže ve jménu anti-antisemitismu se debaty systematicky znemožňují, ruší se dotace pro sociální a umělecké projekty a stigmatizují se celé skupiny obyvatel. Nejde jen o lidi s arabským původem, o levici, ale paradoxně i o celou řadu židovských a izraelských intelektuálů a umělců, kteří neodpovídají německé patriotické představě o Židech. Proto je německý anti-antisemitismus často sám kritizován jako vlastně antisemitský. Anti-antisemitismus v konečném důsledku antisemitismus posiluje, jak se v otevřeném dopise zasazujícím se za „svobodu jinak smýšlejících“ loni v Německu vyjádřilo sto deset židovských intelektuálů. Represe nakonec popírají právní základy republiky, když znemožňují otevřeně se postavit za rovnost a univerzalitu lidských práv, která vedle izraelských obětí teroru platí i pro Palestince.

Anti-antisemitismus navíc odklání pozornost od hlavního zdroje antisemitského násilí v Německu, krajní pravice. Právě

krajní pravice je přitom hlavním zneužívatelem morální paniky kolem antisemitismu i ve světě: Vláda Spojených států amerických ve jménu potírání antisemitismu zatýká a deportuje demonstující studenty a podrobuje své ingerenci mocné vysoké školy, jako je Columbia či Harvard. Americký případ nejlépe ukazuje logiku instrumentalizace: argument antisemitismu je silný, je těžké stavět se proti jeho potírání, což umožňuje zneužití. Obrací se proti nejzranitelnějším skupinám a k těm typicky patří lidé závislí na státu — nejčastěji opět cizinci, „migranti“. V represí na základě silně stigmatizujícího podezření proti osobám s křehkým statutem projde státu více svévole než v jiných případech. Pokud nenarazí na odpor soudů a veřejnosti, tak se tato svévole nevyhnutelně rozšiřuje na práva dalších skupin, ať už jde o pobyt, o právo na veřejný projev, o přístup k dotacím, nebo o možnost sdružovat se a hájit své zájmy či politiku. Příkladem obdobné morální paniky je mediální a právní stigmatizace a represe trans queer lidí v autoritářském Maďarsku, která byla letos použita jako záminka pro změnu ústavy, omezení svobody projevu a strojové sledování demonstrantů.

Argument knihy Della Porty o instrumentalizaci morálních panik tedy částečně osvětluje zásadní omezení veřejné debaty o Palestině v Německu. Ve své obecné podobě je ale přenositelný na celou řadu dalších zemí a sfér. Český překlad je doplněn o doslov z pera Ondřeje Slačálka a Evy Svatoňové, kteří se zabývají právě příklady přenosu podobné logiky do českého prostředí. Úplnou odpověď na selhání univerzalizmu a vysvětlení úspěchu morálních panik musíme ale ještě hledat. ●

Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Román pro Frankfurt

Otevřená soutěž pro všechny
česky píšící autorky a autory

Hledáme

Uzávěrka 30/4/2026

- tři ještě nevydané české romány
 - součást národní prezentace na Frankfurtském knižním veletrhu 2026
- Odměna 80 000 Kč, překlady úryvků do čtyř jazyků,
prezentace na FBM 2026, úhrada cesty a pobytu

Více informací: www.czechia2026.com

